

I mere end halvdelen af kommunerne har ældre *ikke* et alternativ til kommunale plejeboliger

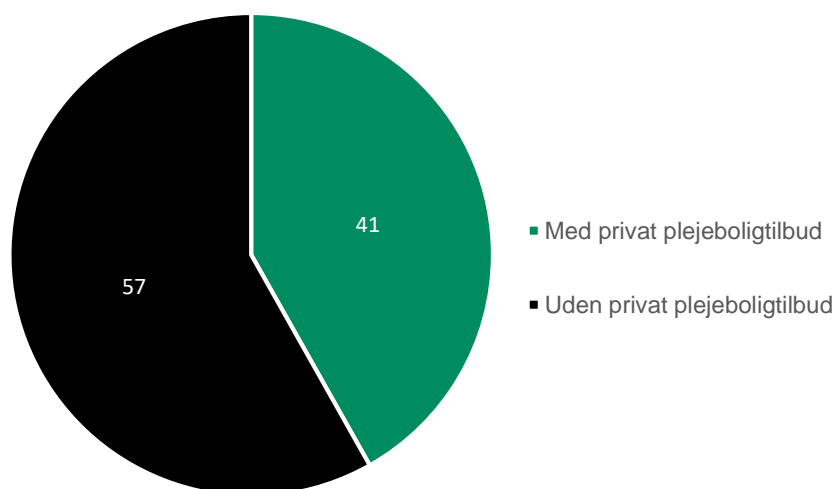
I over halvdelen af landets kommuner har de ældre ikke et privat alternativ, når de skal vælge plejebolig. 17 år efter det frie valg af plejebolig trådte i kraft har de ældre dermed i flere kommuner stadig et begrænset frit valg af plejebolig og kan kun vælge blandt kommunalt kontrollede plejeboligtilbud.

Frit valg af plejehjem siden 2002

I 2002 blev borgernes frie valg af plejebolig indført, som giver de ældre ret til at vælge netop det plejehjem, der opfylder den enkelte ældres krav til eksempelvis tryghed og kvalitet i plejen.

Mindretal med privat plejeboligtilbud

Antal kommuner med og uden privat plejeboligtilbud

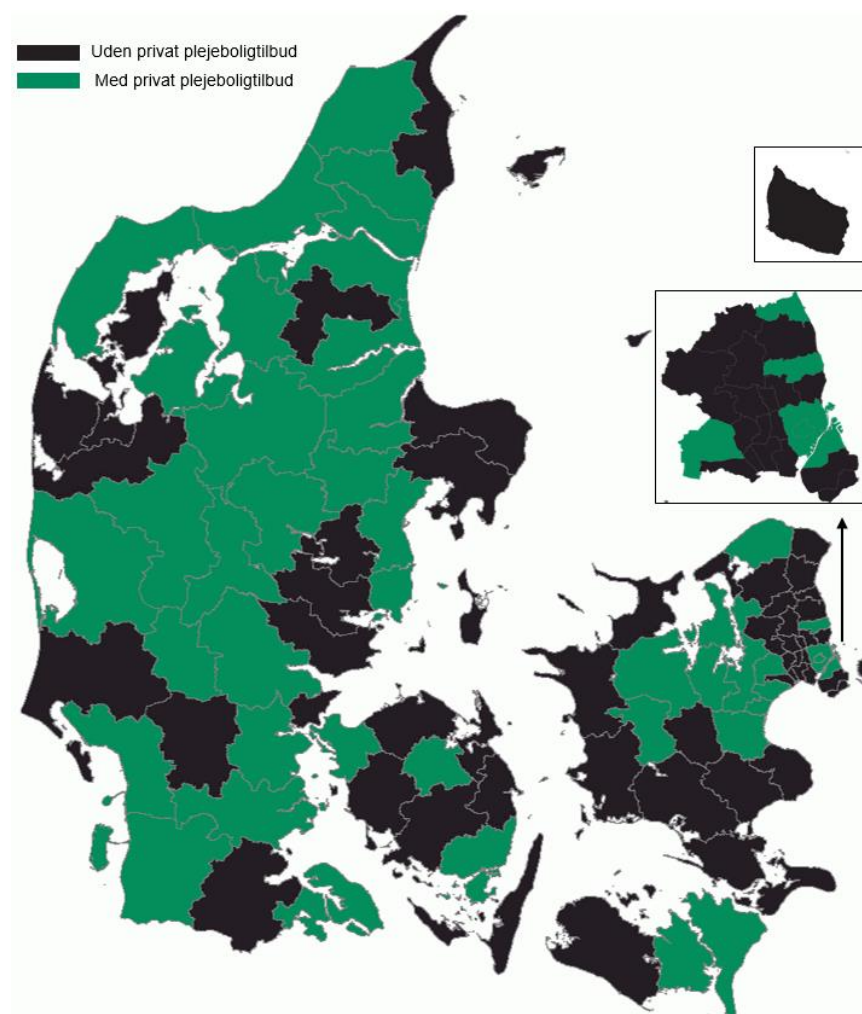

Kilde: Transport-, Bolig- og Byggestyrelsen og DI.

Begrænset frit boligvalg i over halvdelen af kommunerne

Der er en markant kommunal markedsdominans på plejeboligområdet, hvor den private markedsandel opgjort efter plejeboligpladser blot er 4 pct.¹ I 57 kommuner har de ældre ikke mulighed for at vælge et privat alternativ til de kommunalt kontrollerede plejeboligtildbud². I de resterende 41 kommuner har de ældre mindst et privat plejeboligtildbud, som alternativ til de kommunale.

Sorte huller uden privat plejeboligtildbud

Kilde: Transport-, Bolig- og Byggestyrelsen og DI.

¹ Sondringen mellem kommunale og private plejeboligtildbud er beskrevet i metodeafsnittet.

² For de mindre ø-kommuner er (Fanø, Læsø, Ærø og Samsø) det tvivlsomt, om der er et marked for både kommunale og private plejeboligtildbud. Hvis ø-kommunerne tages ud af analysen falder andelen af kommuner uden et privat plejeboligtildbud fra 58 pct. til 56 pct.

Størst andel kommuner med privat plejeboligtildbud i Nordjylland

Det mest "frie" boligvalg er i Nordjylland

De ældres mulighed for at vælge et privat alternativ til kommunalt kontrollerede plejeboliger varierer på tværs af landet. Inden for Region Nordjyllands grænse er der et privat alternativ i syv ud af 11 kommuner svarende til 64 pct.

Det mindst "frie" boligvalg er i Hovedstaden

Antal og andel kommuner med privat plejeboligtildbud opdelt efter region

	Antal kommuner med privat plejeboligtildbud	Samlet antal kommuner	Andel kommuner med privat plejeboligtildbud, pct.
Region Nordjylland	7	11	64
Region Sjælland	8	17	47
Region Midtjylland	10	19	53
Region Syddanmark	10	22	46
Region Hovedstaden	6	29	21
Hele landet	41	98	42

Kilde: Transport-, Bolig- og Byggestyrelsen og DI.

Lavest andel kommuner med privat plejeboligtildbud i Hovedstaden

Inden for Region Hovedstaden er andelen af kommuner med et privat alternativ lavest. Ud af de 29 kommuner er der et privat plejeboligtildbud i seks af kommunerne, hvilket svarer til kun 21 pct.

Frit boligvalg eller anvisning til først ledige bolig

Borgerne vælger det frie boligvalg

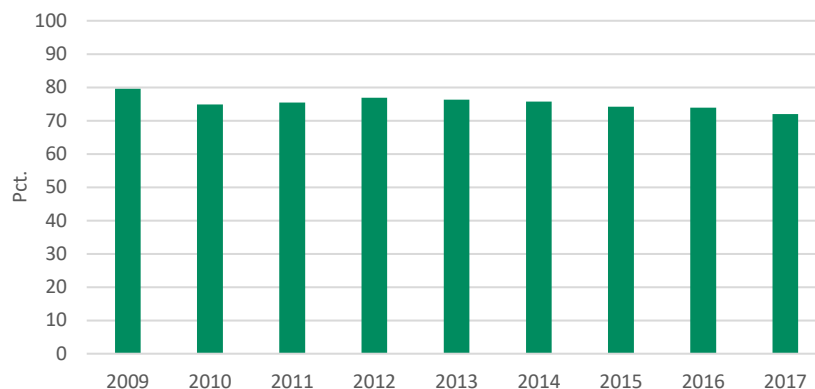
Ældre borgere, der er visiteret til en plejebolig, bestemmer selv, om de vil gøre brug af deres frie plejeboligvalg. Hvis borgeren ikke ønsker at benytte det frie boligvalg, kommer borgeren på den generelle venteliste, hvor kommunen anviser borgeren til den først ledige bolig på et af de kommunalt kontrollerede plejehjem eller et udliciteret plejehjem.

Hovedparten af borgerne vælger et frit boligvalg

Borgerne benytter sig imidlertid i høj grad af deres frie boligvalg. Konkret viser beregninger baseret på tal fra Danmarks Statistik, at omkring 75 pct. af de ældre siden 2009 har brugt det frie boligvalg. Det vil sige, at omkring tre ud af fire ældre har specifikke ønsker i forbindelse med flytning til en plejebolig.

Tre ud af fire anvender frit boligvalg

Andel ældre borgere der ønsker at foretage frit boligvalg

Kilde: Danmarks Statistik og DI-beregninger.

Da over halvdelen af kommunerne ikke har et privat alternativ til de kommunale plejeboligtillbud, har borgerne i disse kommuner et begrænset frit boligvalg, hvis de ønsker at blive boende i den samme kommune³.

Metode

De klassiske kommunale og selvejende plejeboliger er defineret som kommunale plejeboliger. De selvejende er kategoriseret som kommunale, da de via deres driftsoverenskomst med kommunen er underlagt en kontrol, der svarer til kommunens kontrol med egne plejeboliger.

Københavns Kommune har i 2017 undersøgt vilkår og handlemuligheder for de selvejende plejehjem på driftsoverenskomst, da flere bestyrelser for de selvejende pegede på, at rammerne ikke giver tilstrækkelig mulighed for at varetage driften, som bestyrelsen selv ønsker. Konklusionen på undersøgelsen var imidlertid, at det ikke er muligt at give de selvejende betydelige handlemuligheder og frirum inden for rammerne for driftsoverenskomsterne.

Friplejeboliger og udliciterede plejecentre er defineret som private plejeboligtillbud. Friplejeboliger kan være drevet af både kommercielle og non-profit organisationer, og driften er ikke underlagt kommunal driftskontrol, som det er tilfældet ved de selvejende institutioner. I udliciterede plejecentre, dvs. privatdrevne plejecentre i kommunale bygninger er driften overladt til en privat leverandør efter et udbud.

Sondring mellem kommunal og privat plejebolig

³ Når en borger i sin hjemkommune er visiteret til en plejebolig, kan vedkommende vælge en friplejebolig i en anden kommune.

Kommuner med privat plejeboligtilbud

Antallet af kommuner med et privat plejeboligtilbud er afdækket ved at opgøre antallet af kommuner, der enten har friplejeboliger og/eller udliciterede plejeboliger. Oplysningerne om kommuner med friplejeboliger er leveret af Transport-, Bolig- og Byggestyrelsen. Kommuner med udliciterede plejeboliger er opgjort af DI.

Tallene fra Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen viser antallet af tilsagn til etablering af friplejeboliger. Da det tager tid at etablere friplejeboliger, efter at tilladelsen er givet, vil friplejeboligerne i nogle af kommunerne endnu ikke være færdigbygget og/eller ibrugtaget. I skrivende stund vil der derfor reelt være mere end 57 kommuner, hvor der endnu ikke er et privat plejeboligtilbud. Analysens mål for kommuner uden et privat plejeboligtilbud er dermed konservativt.

Privat markedsandel

Den private markedsandel af plejeboliger er beregnet på baggrund af data fra Danmarks Statistik (statistikken RESP1) og Plejehjemsoversigten. Data fra Danmarks Statistik viser antal pladser på ældreområdet efter foranstaltningsart, men angiver dog ikke antallet af pladser på udliciterede plejecentre, som derfor er indhentet fra Plejehjemsoversigten.

Det frie boligvalg

Med det frie boligvalg kan ældre visiteret til en plejebolig vælge at komme på venteliste til en bestemt plejebolig. Hvis den ældre ikke ønsker medindflydelse ved at gøre brug af sit frie boligvalg, kommer den ældre på kommunens generelle venteliste, hvor kommunen anviser den ældre til den første ledige plejebolig.

Andel ældre der vælger frit boligvalg

Andelen af ældre borgere, som vælger at gøre brug af deres frie boligvalg, er beregnet på baggrund af kommunernes oplysninger, der er indberettet til Danmarks Statistik (statistikken AED16). Tallene vedrører konkret borgere på 67 år og derover, der enten har gjort brug af frit valg eller er omfattet af plejeboligarantien. Andelen er beregnet som forholdet mellem dem, som vælger det frie plejeboligvalg og samtlige personer, der er visiteret til en plejebolig.